

Br. Jakov od Križa (Jakov Milić)

SV. ELIZABETA OD PRESVETOGA TROJSTVA – ULAZAK U TIŠINU

U ovom radu predstaviti ćemo život sv. Elizabete od Trojstva, bosonoge karmelićanke s kraja devetnaestoga i početka dvadesetoga stoljeća, nakon čega ćemo nastojati učiniti poveznicu njezine muzikalnosti s kasnijom otvorenošću za Boga. Kako će mnogi duhovni pisci reći, ova je svetica posjedovala velik dar unutarnje tišine i svojim je spisima u tu tišinu znala privući mnoge druge duše.

Rođena je 18. srpnja 1880. u Camp d'Avoreu u Francuskoj gdje joj je otac bio vojnik. Odselili su se u Dijon 1887., kada joj umire otac, a ona ostaje živjeti s majkom i sestrom.¹

Njezino je rano djetinjstvo, do njezine sedme godine, obilježeno žestokim izljevimima djetinjega bijesa te se može reći da je bila zahtjevno dijete. Ipak ju Gospodin uspijeva promijeniti te ona postaje prilično živahna, radosna, ekstrovertirana djevojka, snažna karaktera i obljubljena u društvu. Bila je svjesna svojega teškoga temperamenta te je nastojala aktivno raditi na svojem usavršavanju, uzdajući se u Božju milost, pokušavajući, kako je

govorila, »pobijediti se radi ljubavi«, te je smatrala da je u početku preobrazbe potreban velik napor, ali da polako, s pomoću Božjom, možemo postići svaki cilj.

Zanimljivost zbog koje se ova svetica može istaknuti jest to što je bila nagrađivana pijanistica školovana na konzervatoriju u Dijonu. Nije pohađala redovitu školu, premda je primala privatnu poduku od dvojice učitelja od kojih je naučila pisati te je stekla opću naobrazbu. Glazba je bila njezina velika ljubav, mjesto u kojem je pronašla oblik darivanja sebe Gospodinu, svoj oblik molitve. O potencijalu ove svetice govori činjenica da je više puta nagrađivana na natjecanjima. U pismima prije svojega ulaska u samostan govori i o slučajevima kada je osjećala da zbog nepravde nije dobila nagradu koju je zaslužila, čime nam se čini pristupačnijom i zbog čega ju možemo vidjeti kao jednu osobu bližu nama.

¹ Biografski podatci i citati iz pisama svetice preuzeti su iz: Koen DE MEESTER (ur.), *Nova svetica za novo vrijeme. Elizabeta od Trojstva predstavljena vlastitim riječima*, Zagreb, 2016.; POSTULATURA OCD, »Elisabetta della Trinita«, u: <https://www.postocd.org> (20. V. 2020.); RED BOSONOGIH KARMELIĆANA, »Sv. Elizabeta Od Trojstva« (8. XI. 2016.), u: <http://karmel.hr/?p=6299> (20. V. 2020.).

Kao dijete, nakon primanja prve priče, doznaje da joj ime znači »Božja kuća«, a to će otajstvo skriveno u svojem imenu ova svetica nastojati razvijati i dalje u svojem životu.

U dobi od četrnaest godina osjeća redovnički poziv privučena samostanom bosonogih karmelićanki u mjestu u kojem je živjela. Tada je Bogu dala i privatni zavjet djevičanstva. On joj je ipak dao da čeka na ulazak u samostan jer joj se majka oštro protivila ulasku, vjerujući da Elizabeta ima mnoge otvorene perspektive kao uspješna glazbenica. Elizabeta je tu majčinu odluku prihvatila, ali joj misli o potpunom predanju Bogu u redovništvu nisu nestajale s uma. Nakon što je napunila devetnaest godina majka joj konačno daje dopuštenje da uđe u samostan, ali tek nakon što napuni 21 godinu života. Majka ju je u tom razdoblju slala na mnoga putovanja i druženja nadajući se da će mladu Elizabetu privući svijet te da će se možda zaljubiti i udati.

Elizabeta je tako mogla uživati u raznim društvenim okupljanjima i plesovima. U ovom se razdoblju može primijetiti da je Elizabeta bila vrlo omiljena, uživala je u društvu, u glazbi, u plesu, ali ipak, u svemu je tome ona istinska jezgra i fokalna točka cijeloga njezina života ostao Gospodin u tišini središta njezine duše. Prije nego što bi izlazila na zaba-

ve, kleknula bi i pomolila se, nakon čega je radosna i nasmijana odlazila u mnoštvo ljudi. Sama svetica o tome govori u jednom pismu: »Kad bih bila pozvana na te zabave, prije izlaska bih se zatvorila u svoju sobu i molila se... Znala sam da imam vatrenu narav i da moram biti vrlo budna.« Također nam daje primjer kako sve djelatnosti dana možemo prikazati Gospodinu pa govori da je plesala kada se više nije mogla moliti, i to je činila za dobroga Gospodina. Tako se zapravo događalo suprotno od onoga što je njezina majka očekivala. Umjesto da joj putovanja odvrte misli od Boga, ona su ju sve više združivala s Njim, te je učila ostajati »skrivena s Kristom u Bogu«.

U svojem je gradu također bila angažirana u društvenom životu, nastojeći tražiti Krista u svim dnevnim aktivnostima i svim ljudima koje je susretala.

U samostan je konačno uspjela ući 2. kolovoza 1901. te je 8. prosinca 1902. odjenula habit nakon godine novicijata. Prve, ali i svečane zavjete položila je 11. siječnja 1903., a svoje je duhovne vježbe završila 21. siječnja. Tada je rekla: »Pronašla sam svoje nebo na zemlji zato što je nebo Bog, a Bog je u mojoj duši. Kada sam to razumjela, sve je u meni bilo rasvijetljeno.« Premda kod Elizabete ne nalazimo tragove izvanjskih mističnih fenomena kao kod drugih karmelskih svetica kao što su Terezija Avilska² ili Mirjam od Krista Raspetoga³, duhovni će teolozi reći da je ovo njezino iskustvo prisutnosti Trojstvenoga Boga u središtu duše duhovni fenomen najviše razine,

² O mističnim fenomenima Terezije Avilske mnogo se pisalo. Naznake tih fenomena mogu se nazrijeti u njezinim spisima, posebno u: TEREZIJA AVILSKA, *Zamak duše*, Zagreb, 2019. i TEREZIJA AVILSKA, *Moj život*, u: *Sabrana djela*, I, Zagreb, 2015. O fenomenu transverberacije možete pročitati na: RED BOSONOGIH KARMELIĆANA, »PROBODENJE SRCA SVETE TEREZIJE AVILSKE (26. KOLOVOZA)«, (26. VIII. 2016.), u: <http://karmel.hr/?p=5215>, (20. V. 2020.).

³ O mističnim fenomenima sv. Mirjam iz Betlehema možete pročitati u: Emmanuel MAILLARD, *Bl. Mariam iz Betlehema: glasnica Duha Svetoga*, Zagreb, 2012.

što govori o velikim koracima kojima je ova djevojka hodila prema svetosti, tada u dobi od 23 godine.

Svoj je život u Karmelu nastojala proživjeti dosljedno pozivu kojim je pozvana. Papa Lav XIII. karmelićanima je rekao: »Širi i njeguj duh molitve u Karmelu: za to su nužne tri stvari – šutnja, samoća i odricanje. Ako ovoga troga nema, ni molitve nema, a bez molitve, Karmel je ništa.« To je bio poziv koji je svetica instinktivno mogla slijediti tražeći i izvršavajući volju Božju u svojem životu.

U jednom pismu iz 1904. svetica je život u Karmelu opisala kao »zajedništvo s Bogom od jutra do večeri i od večeri do jutra. Kad ne bi On bio taj koji ispunja naše ćelije i našu klauzuru, sve bi bilo prazno! Ali vidimo ga u svemu zato što Ga nosimo u sebi, a naš je život anticipacija Neba.« U toj kontemplativnoj tišini, svetica je koračala prema zajedništvu ljubavi s Trojstvenim Bogom koji prebiva u njezinoj duši.

Uz napretke na putu svetosti, ipak od veljače 1899. možemo naći prve naznake Addisonove bolesti⁴ koja ju je kušala

⁴ Kod Addisonove bolesti radi se o disfunkciji nadbubrežne žlijezde koja prestaje proizvoditi hormone (glukokortikoide i mineralokortikoide) u dostatnim količi-

kroz sljedećih sedam godina. Sve patnje proizišle iz bolesti prikazivala je Gospodinu uz želju da se odijeli sama od sebe kako bi mogla živjeti samo za Gospodina. Godine 1904. svetica se Bogu izručuje kao plijen i sastavlja svoju poznatu molitvu Presvetomu Trojstvu. Već sljedeće godine pojavljuju joj se poteškoće s hranjenjem, pićem, velikim umorom, boli i nesanicom zbog čega je morala ostajati u svojoj ćeliji. U pismima govori da se u tim trenucima morala osloniti na ljubav Božju. Sama će svjedočiti da bi potpala pod snagu svojega kukavičluka kada bi se zadržala samo na ljudskom aspektu, ali ovako ima ljubav u sebi koja ju izgara i koja joj daje veliku radost. Godine 1906. situacija je postala znatno gora, uz pojavu izrazito bolnih napada u crijevima. Nije mogla jesti ni piti, ali se ipak nije prestajala smiješiti. Svetica je rekla da joj je »Zaručnik otkrio poziv u ovoj zemlji izgnanstva, a to je da čekajući pjeva vječni Svet u Gradu Svetih.« Otada se Elizabeta potpisivala kao *Laudem Gloriam*, aludirajući na poslanicu Efežanima u kojoj se govori o hvali slave Božje⁵. To je uključivalo i njezinu misiju patnice jer je Krist bio najveća hvala slave Božje te se svetica svojom mukom mogla suočavati Kristu u svojim patnjama. Rekla je da misli kako će njezino poslanje na nebu privlačiti duše, pomagati im da iziđu iz sebe kako bi mogle prionuti uz Boga u spontanom pokretu punom ljubavi te da ih drži u toj velikoj unutarnjoj šutnji koja dopušta Bogu da se utisne u njihove duše, da ih preobrazi u sebe.

Tijekom ove bolesti proživljavala je teške tjelesne i duhovne patnje, ali je na svetkovinu Uzašašća 1906. godine osjetila prisutnost Trojstva u svojoj duši te

nama. Više o bolesti možete pročitati u: Svetlana TEN – Maria NEW – Noel MACLAREN, »Addison's Disease 2001«, u: *The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism*, 86 (2001.) 7, 2909–2922; Lynnette K. NIMAN – Maria L. CHANCO TURNER, »Addison's disease«, u: *Clinics in Dermatology*, 24 (2006.) 4, 276–280.

⁵ Na tri mjesta unutar blagoslovnoga zaziva, Ef 1, 3-14.

je tako uzmogla posljednju etapu svojega života proživjeti u stanju nutarnjega prosvjetljenja.

Pred svoju smrt, u razdoblju prije nego što je upala u prekomatozno stanje, parafrazirala je Ivana od Križa: »Sve prolazi! U predvečerje života, samo ljubav ostaje. Trebaš sve učiniti za ljubav...« Nakon toga je upala u prekomatozno stanje u kojem je ostala devet dana. U trenutku lucidnosti posljednjega daha rekla je: »Idem Svjetlosti, Ljubavi, Životu.« Svoj je ovozemaljski život završila 9. studenoga 1906. godine, u dobi od 26 godina.

Njezin smo životopis s pojedinim detaljima iz njezina života željeli prikazati da bismo istaknuli dubinu i profinjenost duše ove mlade redovnice i mlade glazbenice.

Činjenica je da je Bog taj koji svaku dušu vodi putovima koje joj je namijenio i svaku dušu uzima sebi u trenutku kada je ona postigla stupanj savršenstva koji treba postići.⁶

U ovom bismo radu željeli prikazati neka od sredstava kojima Bog može oblikovati dušu primarno se osvrćući na glazbu kao važan element života ove svetice.

Strojevi mogu uspješno svirati prema notnim zapisima koji su im dani, ali možemo postaviti pitanje radi li se u tom slučaju o glazbi kao umjetnosti ili o nečemu drugom. To nas upućuje na činjenicu da glazba kao umjetnost nije nešto što se samo reproducira, ona nije puko pogađanje pravoga tona u pravo vrijeme. Biti glazbenik nije obrt, nego je umjetnost. Upravo je činjenica ljudske duše koja osjeća, koja posjeduje ono što se naziva muzikalnost, a što nije jednostavno jednoznačno odrediti, ono što reprodukciju neke skladbe čini umjetničkom izvedbom. Upravo veličina ljudske duše,

ta *magnanimitas* duše glazbenika, omogućuje skladbi da s medija papira uspije prenijeti nakanu skladatelja publici te da potakne u njoj osjećaje divljenja, sreće, žalosti, sjete. Glazba mora proširivati srca onih koji se njome bave, jer ona moraju biti sposobna primiti i prenijeti razne osjećaje koji su možda strani glazbeniku, ali ih mora doživjeti i osjetiti da bi mogao biti sredstvo stvaranja ljepote u svijetu. Već iz kontakta s glazbenicima mnogi će uočiti da se često radi o neobičnim osobama, psiholozi će ukazati na povećanu učestalost afektivnih smetnji kod njih⁷ (pojedina istraživanja upućuju na podatak da je više od 70 % glazbenika doživjelo napad panike ili tjeskobe, 68,5 % glazbenika imalo je problema s depresijom, a ta je prevalencija gotovo trostruko veća od one u općoj populaciji⁸). Te činjenice upućuju na ono prethodno rečeno o glazbi kao sredstvu proširenja duše, kao dlijetu koje kleše dušu glazbenika dok ne postane nježna i krhka i sposobna primiti, upiti i prenijeti emocije s kojima se susreće. Smatramo da je upravo glazba bila jedno od dlijeta Stvoriteljevih kojima je pripremao dušu sv. Elizabete da može primiti obilje Njegovih milosti. Glazbom je širio njezino srce da u njega može smjestiti svoje Trojstvo, da u njega može smjestiti svoje Nebo. Njome je mogao učiniti njezinu dušu velikodušnom, sposobnom na zaboravljanje sebe i svojih osjećaja da bi se brinulo o osjećajima drugih, da bi se živjelo za drugoga, za Gospodina.

⁷ Dianna KENNY – Tim DRISCOLL – Bronwen ACKERMANN, »Psychological well-being in professional orchestral musicians in Australia: A descriptive population study«, u: *Psychology of Music*, 42 (2014.) 2, 210–232; Jonas VAAG – Johan Håkon BJØRNGAARD – Ottar BJERKESET, »Symptoms of anxiety and depression among Norwegian musicians compared to the general workforce«, u: *Psychology of music*, 44 (2016.) 2, 234–248.

⁸ Nathan BALL, »Why is anxiety and depression so prevalent among musicians?« (1. II. 2019.), u: <https://sungenre.com/soapbox/why-is-anxiety-and-depression-so-prevalent-among-musicians/> (20. V. 2020.).

⁶ Usporedi molitvu sv. Maravillas od Isusa, RED BOSONOGIH KARMELIČANA, »Devetnica svim karmelskim svetcima (1. X. 2017.)«, u: <http://karmel.hr/?p=11026> (20. V. 2020.).

Druga dimenzija kojom je glazba mogla ostaviti utjecaj na Elizabetinu dušu činjenica je osjetljivosti na šutnju. Premda će laik glazbu doživjeti samo u kontekstu zvuka, glazbenik će u glazbenom djelu znati jednako cijeniti i trenutke tišine, trenutke stanki koji tonovima daju veću vrijednost i ljepotu. U glazbi su stanke trenutci iščekivanja ljepote koja nadolazi, one su trenutci odmora nakon klimaktičnoga događaja, trenutci udara i otpuštanja emotivnoga naboja. One tako nisu puka odsutnost tona, nego su okvir bez kojega bi i ton postao samo buka u varijacijama glasnoće i visine. Glazbenikovo uho znat će pak cijeniti šutnju, znat će prodrijeti u nju da bi iz nje izvukao emocije kojima će obojiti svoje tonove. Mišljenja smo da je osjetljivost za Božju tišinu, tako karakteristična za sv. Elizabetu, plod osjetljivosti njezinih osjetila na tišinu u moru buke. Duša koja dovoljno prodire u tu božansku šutnju postat će svjesna i gradacija šutnje, *crescenda* koji se ne odnosi na ton, nego na tišinu. Sama je svetica rekla: »Čini mi se da nas ništa ne može odvojiti od Njega kad radimo samo za Njega, uvijek u njegovoj svetoj nazočnosti, pod onim božanskim pogledom koji prodire u najintimniji dio duše. Možemo Ga slušati i posred svijeta u tišini srca koje želi pripadati samo Njemu.«

S obzirom na sve rečeno o njezinoj nadarenosti i činjenicu da je glazba mnogo više od same šutnje, može nam se postaviti pitanje zašto bi Bog htio da se jedna takva djevojka odrekne svojih talenata. Iz činjenice da je Elizabeta zadobila krunu svetosti, očito je da je to bio njezin istinski poziv. Ovdje bismo ipak željeli ukazati na činjenicu da Karmel nije samo mjesto šutnje. Od reforme u 16. st., sv. Terezija Avilska ukazivala je na važnost glazbe u životu zajednice te su tijekom svakodnevnih zajedničkih rekreacija bile česte pjesme baš zbog toga što je glazba dobar medij za susret s ljepotom Božjih stvorenja i sredstvo rasterećiva-

nja afektivnih naboja koji se mogu nagomilati kroz dulja razdoblja osamljenosti i šutnje. Pretpostaviti je da je Elizabeta i unutar samostana uspijevala biti Hvala Slave Božje i svojim glazbenim darovima. Premda bit glazbe jest da se izvodi, njezina vrijednost ne leži u broju ljudi koji će skladbu čuti ni u pozornici na kojoj će biti izvedena. Ljepota skladbe dolazi iz nje same i njezina odjeka u svijetu i u srcu čovječjemu, makar se radilo o jednom jedinom srcu koje će glazba dotaknuti. Zbog toga ne treba govoriti o zakopavanju glazbenih talenata ulaskom u samostan, nego o sublimiranju tih talenata u nešto vrjednije: pjevanje Gospodinu u ovom svijetu kao pripremi za vječnu pjesmu u vječnosti. Tu misao svetica izriče na sljedeći način: »Ima jedna druga pjesma Kristu, koju bih bez prestanka htjela ponavljati: 'Sačuvati ću za Tebe svoju snagu.' Moje mi Pravilo veli: 'Vaša će snaga biti u šutnji' (Ps 58, 10; Iz 30, 15). Čini mi se, dakle, da sačuvati svoju snagu za Gospodina znači ujediniti čitavo svoje biće po nutarnjoj šutnji. To znači skupiti sve svoje snage da se bave jedino ljubavlju. To znači imati jednostavno oko, koje vam omogućuje da vas svjetlo obasjava.«

Za kraj bismo željeli prenijeti poznatu molitvu sv. Elizabete za koju su mnogi duhovni pisci istaknuli da ima posebnu moć čovjeka usmjeriti prema šutnji u kojoj će moći naći Boga.

»O moj Bože, Trojstvo kojem se klanjam, pomози mi da u cijelosti sebe zaboravim, da bih se usredotočila na tebe, nepokretna i mirna, kao da bi mi duša već bila u vječnosti. Neka ništa ne uspije pomutiti moj mir niti učiniti da izađem od tebe, o moj Nepromjenjivi, nego da me svaki tren uranja sve više u dubinu Tvoga Otajstva. Smiri moju dušu, učini je svojim nebom, svojim predragim prebivalištem, mjestom svoga počinka. Da te nikad ne bih ostavila samoga, nego da cijela budem tamo, potpuno budna u svojoj vjeri, sva u klanjanju, potpuno prepuštena tvom stvarateljskom djelovanju. O moj ljubljени Kriste, raspeti iz ljubavi, htjela bih biti zaručnica tvoga Srca, htjela bih te pokriti slavom, htjela bih te ljubiti dok ne umrem. Ali ćutim svoju nemoć, i molim te da 'me obučeš u sebe', da poistovjetiš moju dušu sa svim kretnjama svoje duše, da me utopiš, da me zauzmeš, da se sa mnom zamijeniš, kako moj život ne bi bio drugo nego izarivanje tvoga života. Dođi u mene kao Klanjatelj, kao Obnovitelj i kao Spasitelj. O vječna Riječi, Riječi moga Boga, želim provesti svoj život slušajući te, želim postati savršeno poučljiva da sve naučim od tebe. Zatim, preko svih noći, svih praznina, svih nemoći, želim uvijek ostati u Tebe zagledana i ostati u tvojoj velikoj svjetlosti. O moja Zvijezdo ljubljena, očaraj me kako više ne bih mogla izaći iz tvoga zračenja. Izgarajući plamenu, Duše ljubavi, 'sidi na mene', kako bi se u mojoj duši dogodilo utjelovljenje Riječi, da mu ja budem dodijeljeno čovještvo u kojem bi On obnovio cijeli svoj Misterij. I ti, Oče, prigni se nad svoje jadno malo stvorenje, 'pokrij ga svojom sjenom', i nemoj u njemu gledati drugo nego 'Ljubljenoga u kojega si postavio sve svoje miline'. O moja Trojice, moje sve, moje blaženstvo, bezgranična samoćo, bezdane u kojem se gubim, prepuštam se vama kao plijen. Pohranite se u meni da bih se ja pohranila u vama, iščekujući da nađe u vašoj svjetlosti motrenje bezdana vaših veličajnosti.«⁹

⁹ Iz *Spisa svete Elizabete od Trojstva, djevice: Spisi*, Rim, 1967, str. 605–606, citirano prema: RED BOSONOGIH KAR-MELIČANA, »Sv. Elizabeta Od Trojstva« (8. XI. 2016.), u: <http://karmel.hr/?p=6299> (20. V. 2020.).